

1083

Երկու լիտերային
շեր

891.71 0

5-68

Թափի
1899

243/246 279
89171-93

35-68

ԵՐԿՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐ

ՌՈՒՍԵՐԷՆԻՑ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ՝

ԼԵՒՈՆ ԳԵՈՐԳԵԱՆՑ

№ 5

**ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ
ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ**

ԴԱՎՐԷԺ

1899

2004

Տպարան Թաւրիկի Հայոց Արամեան զպրոցի

217060

Մեղանախց շատ տարի առաջ մի վաճառա-
կան կար, անունը Պետրոս: Այս մարդը մտքումը
զրեց մի թեթև ճանապարհորդութիւն կատարել
վաճառականական նպատակով: Ուստի սկսեց խնդ-
րան միտք անել:

— Այս մի մենակ մարդ եմ, ինչպէս տունս ու
խանութս անտէր-անտիրական թողնեմ այստեղ և
գնամ ճանապարհորդելու, ասի, չէ որ անհաւատա-
րիմ գործակալներս իմ այս դիզած հարստութիւնը
կը դողանան, կը վազցնեն. ոչ, ես կարծում եմ
որ աւելի լաւ է, որ առաջուց բոլոր ունեցած—
չունեցածս մի մարդի վրայ ծախեմ այստեղ, ստա-
ցած գումարը հաւատարիմ բարեկամներիցս մինին
պահ տամ և այնուհետեւ գնամ սրախ ուղած տե-
ղերը ման գամ:—

Պետրոսը գնաց իրան բարեկամ Թէոդորոսի
մօտ և ասաց նրան:

— Թէոդորոս, գնիր իմ խանութն ու տունը,
ես քեզ վրայ թանկ գնով չեմ ծախիլ:—

Թէոդորոսն ասաց.

— Ոչեւ, կը գնեմ, բայց այս ասա տեսնեմ, քա-
նիսով ես ծախելու:—

Պետրոսն ասաց նրան.

— Ահ, քանիսով պէտք է լինի, անաչէն, էժան

շատ էժան, ինչ ասեմ, բոլորի համար տասը հազար մանէթ կը տաս:—

Թէոփորոսն աւել—պակաս ոչինչ չ'ասաց, համաձայնութեամբ, տասը հազար մանէթը համարեց—տուեց Պետրոսին, ի հարկէ մի քանի մարդկանց ներկայութեամբ, և սրա հետ զնաց խանութն ու տունը աւանդելու: Նա երկուսին էլ հաւանեց. որովհետեւ խանութը մի լաւ, գեղեցիկ և քարից շինած շինութիւն էր, տունը նոյնպէս բաւականին ընդարձակ և շքեղ. Թէոփորոսը շատ ուրախացաւ: Նա չէր սպասում, որ այս տեսակ էժան գնով կարողանար տունն ու խանութն աւանդել Պետրոսից:

Պետրոսը, երբոր տուն եկաւ, իրան սաացած փողերը մի փոքրիկ տակառի մէջ դրեց, վերեւից բաւականին թուով խնձոր ածեց փողի գլխին, տակառի բերանը խուփով պինդ փակեց, չորս կողմը ձիւթով պատեց և վրան էլ անուանն ու աղգանունը դրօշմեց: Սրանից յետոյ տակառը վերցրեց դրեց սայլի մէջ, տարաւ Թէոփորոսի մօտ և ասաց նրան. — Թէոփորոս, ես քեզ պահ տալու համար մի փոքրիկ տակառ եմ բերել խնձորով լեցր: Այս տակառը ուրիշ մարդի չ'եմ պահ տալիս, այլ քեզ, որպէս հաւատարիմ և սրտակից բարեկամիս: Մեծապէս խնդրում եմ, որ այս տակառը քու տանը մի լաւ տեղ խնամքով պահես մինչև իմ ճանապարհորդու-

թիւնից վերադառնալը: Այլբոլ, տայ Աստուած կը վերադառնամ, կրկին ինձ կը տաս:

Թէոփորոսն ասաց նրան.

— Ա՛յ, ինչ կը լինի, թող ֆնայ, էլ որ օրուայ համար եմ բարեկամ, որ այդ փոքրիկ, աննշան ծառայութիւնն էլ չ'անեմ: Ուստի լաւ կը լինի, Պետրոս, որ բերած տակառդ ինքդ վերցնես տանես մեր մասունը և այնտեղ քու ձեռքով մի լաւ տեղ դնես, որտեղ որ ուզենաս: Իսկ մեր կողմից դու բոլորովին միամիտ կաց: Այս ոչ մի ժամանակ քու ապրանքին ձեռք չ'եմ տալ: Բոլորովին չը վախենաս, միամիտ գնա գործիդ. իսկ եթէ պատահի որ մի բան պատահի ապրանքիդ մեր տանը, այն ժամանակ, ի հարկէ, ես եմ պատասխանատուն: Այնպէս որ դու, սաղութիւն լինի, կը վերադառնաս և քու այդ փոքրիկ տակառը անշարժ կը դնես հէնց այնտեղ, որտեղ որ դու քու ձեռքով դրել ես:—

Այս խօսակցութիւնից յետոյ Պետրոսը Թէոփորոսի ձեռքից վերցրեց մասունի բանալին և իրան փոքրիկ տակառը տարաւ — դրեց մասունի մի անկիւնում: Այդ «մնաս-բարեաւ» մաղթեց Թէոփորոսին և ճանապարհ ընկաւ դէպի Ամերիկա:

Ամերիկայում Պետրոսի ծանօթ վաճառականներն ասացին նրան.

— Պետրոս, դու զուր տեղն ես ճանապարհորդ-

գում: Աւելի լաւ է, եկ մեր տուն՝ բարի խորհրդ-
դին ականջ դիր: — Բեզ Համար տեսակ — տեսա՞յ
ապրանքներ առ և տար զանազան երկիրներում
ծախիր: —

Պետրոսը միտք արաւ, միտք արաւ տեսաւ, որ
խեղապէս իրան ծանօթ վաճառականների տուն՝
խորհուրդը շատ օգտակար խորհուրդ է, միայն հար-
կաւոր է կատարել: Ուստի մի վաճառականից փող
պարտք արեց, մի նաւ գնեց, ապրանքով բեռնեց և
գնաց ճանապարհորդելու դէպի Ասիայի կողմերը:

Պետրոսը նախ և առաջ գնաց Ադիպատոս:
Այս երկրում սա իւր ունեցած բոլոր ապրանքը
սրա-նրա վրայ ծախեց. դարձեալ առաւ եղիպտոս-
կան տեսակ-տեսակ ապրանքներ, նաւի մէջ դար-
սեց և հետն առած ճանապարհ ընկաւ դէպի Տրնդ-
կաստանի կողմերը: Այստեղից էլ կարճ ժամանա-
կից յետոյ անցաւ մի ուրիշ աշխարհ:

Պետրոսը այսպէս մի տեղից միւս տեղ անց-
ներով՝ ամբողջ եօթը տարի ճանապարհորդեց: Մեծ
հարստութիւն գիղելուց յետոյ մաքումը դրեց՝ վե-
րադառնալ իրան հայրենիքը:

Պետրոսը շուտով ծախեց - վերջացրեց մնա-
ցած վերջէն ապրանքները, նաւ նստեց և ճանա-
պարհ ընկաւ դէպ իրան հայրենիքը՝ հետը տանե-
լով երեք մեծ արկղ ոսկի:

Հայրենիքում, երբ ուրախ որսով մօտենում
էր այն քաղաքին, որանդ որ ինքն ապրում էր, յան-
կարծ մի սաստիկ ալէկոծութիւն վեր կացաւ ծովի
վրայ: Բոլոր ճանապարհորդներն ահ ու դողի մէջ
ընկան և սկսեցին աղօթել Աստուծուն: Ալէկոծու-
թիւնը աւելի սաստկացաւ: Արժ ժամանակից յե-
տոյ նաւը ջարդ ու փշուր կ'ըլլաւ, բոլորովին խորտա-
կուեց՝ հետը տանելով դէպի ծովի ամենակուլ յա-
տակը ահագին քանակութիւնով մարդիկ և հարստ-
տութիւն: Նաւի մէջ եղող բոլոր մարդիկ չարա-
չար խեղդուեցան, բացի Պետրոսից, որը ձեռքն
ընկած մի փայտի տախտակի վրայ նստեց և մի կեր-
պով ազատուեցաւ: Պետրոսի բոլոր փողերը՝ երեք
արկղ ոսկիները՝ որը նա եօթը երկայն տարիների
ընթացքում կուպէկ - կուպէկ հաւաքելով՝ վաստակել
էր, նոյնպէս զոհ գնացին կառաղի ծովի անգութ
ալէկոծութեանը:

Խեղճ Պետրոս: Նրա հարստութիւնը դարձեալ
իւր առաջուայ տասը հազար մանէթ փողը կ'ըլլաւ,
որը թաքէր կացրել փոքրիկ տակառի մէջ և դրել
Թէոդորոսի տանը — մառանումը:

Պետրոսի Ամբիկա ճանապարհ ընկներուց
անցել էր ուղեղ եօթը տարի:

Մէկ անգամ, երեկոյեան, ընթրիքն անելուց
յետոյ, Թէոդորոսն ասաց իրան կնկանը.

— Սիրաս խնձորէ ուզում, այ կնիկ: —

Իսկ կնիկը պատասխանեց և ասաց.

— Այ մարդ, բանդ կարուել է: Այս մութ ժամանակը դու որտեղից կարող ես խնձոր ճարել: Չգիտես, որ հիմա ամեն մարդ իրան տանը պանկած քնած կը լինի: —

Սակայն նրա ուսելու ցանութիւնը շատ մեծ էր, անպատճառ ուզում էր խնձոր անոյշ անի:

Այ կնիկ, ակոյ խնձորի շատ եմ անձկացել (հասրաթել):

Կնիկը պատասխանեց:

— Թէոդորոս, խօ մինչև առաւօտ չի՞ս մեռնիլ: Ի՜նչ կայ, համբերութիւն ունեցիր էլի: Առաւօտը կը լուսանայ, շուտով կը գնամ վաճառանոց և քեզ համար խնձոր կ'առնեմ: —

Թէոդորոսն ասաց.

— Այ կնիկ, եկ Պետրոսի խնձորները տեղից հանեմք, բաւականէ, ինչքան որ այդ խնձորները տաւառի մէջ մնացին, շուտով, արդէն եօթը տարին կը լրանայ, որ նա մեր քաղաքից դուրս է եկել, սակայն մինչև օրս նրանից ոչ մի տեղեկութիւն չըկայ, ինչպէս երևում է, նա կամ մեռել է, կամ ծովի մէջ խեղդուել. բացի դրանից՝ չէ որ նրա խնձորներն արդէն վաղուց փթած կը լինեն: Նրա ի՞նչն է հարկաւոր փթած խնձորները: —

Բայց կնիկն ասաց.

— Թէոդորոս չէ որ այդ խնձորները քունը չ'են, դու չ'ես դրել այնտեղ տաւառի մէջ: Սթիթէ դու չը գիտես, որ այդ խնձորները քեզ չ'են պատկանում, հետեւապէս իրաւունք էլ չունես վերցնելու: Այդ խնձորները Պետրոսի խնձորներն են: Նա կը վերադառնայ և իրան ապրանքը կը վերցնէ շուրհակալ լինելով մեղանից. Շատ կարելի է, որ նա մեռել չէ, դեռ կենդանի է: —

Թէոդորոսն ասաց.

— Ի՜նչ, թող վերցնենք, բանէ ասում էլի: Սակայն առաւօտեան ես վերցրած խնձորների տեղը նոր խնձորներ կը դնեմ. այնպէս որ վերադառնայ էլ, ոչինչ չէ նկատիլ: —

Սակայն կնիկը դարձեալ ասաց.

— Թէոդորոս, այդ լաւ բան չէ, որ դու ուզում ես անել: Լաւ կը լինի որ այդ խնձորները տեղիցը չըջարժես խսիկ, որովհետեւ, դու էլ գիտես որ ուրիշ տպրանքը վերցնելը մեղք է, մեծ մեղք: Թէպէտև Պետրոսն այդ չէ նկատել, բայց և այնպէս դու մեղք գործած կը լինիս: —

Թէոդորոսը կնիկնն այլև ոչինչ չ'ասած: Սակայն քիչ սպասելուց յետոյ, երբոր կինը քունն եղաւ, գնաց մառանը և այստեղ ինքն իրան սկսեց միտք անել — փթած խնձորները Պետրոսին ինչի՞ է հար-

կաւոր: Նա դեռ ուրախ կը լինի, որ իրան փթա-
խնձորներն տեղը ահսնի նոր խնձորներ դրած: —
Թէոփորոսը ստիպուի կնիքը կտրել, խուփը
ցրել և ահա առ որ խնձորներն խապառ փթել են ու
չորացել: Նա նայում էր խնձորների վրայ, տալն
ու վրայ էր անում նրանց, որ ահսնէ, լուերը չը-
կա՞ն արդեօք: Նայց գիտէք թէ Թէոփորոսն այս-
տեղ ի՞նչ է տեսնում — դեղին ոսկի: Նա ինքն իրան
ասաց. — Լ՛հա ես Պետրոսի այս ոսկիները կը հա-
նեմ և տեղն առաւօտեան նոր խնձորներ կը դնեմ:
— Թէոփորոսը բոլոր ոսկին թափեց իրան պարիը
և կնոջից գազանի տարաւ-թաք կայրեց մի արկղի
մէջ: Լ՛հրպ զիշերը նա քուն չ՛եղաւ, մաածո-
ղութեան մէջ էր: Լ՛ռաւօտը լուսանալուն պէս կնո-
ջից թաքուն գնաց վաճառանոց, ծառից նոր քա-
ղած խնձորներ առաւ և բերեց-դրեց Պետրոսի
տակառի մէջ: Լ՛յս գէպքից անցել էր երկու օր:
Թէոփորոսն իրան տանը կնոջ հետ նստած ընթ-
րիք էր անում: Մէկ էլ ահաւ, որ Պետրոսը յան-
կարծ ներս մտաւ: Թէոփորոսը մի այնպիսի սար-
սափելի հոգեկան դրութեան մէջ ընկաւ, որ թշա-
միդ էլ չ՛ընկնի: Նրա երեսին գոյն չըմնաց: Լ՛հ ու
դողի մէջ ընկաւ, չէր իմանում, թէ ի՞նչ անի,
ո՞ւր գնա:

Պետրոսն բարեկրուց յետոյ սխեց իրան գլխով

անց կացած բոլոր բաները պատմել: Նա տասց-
նա զնացի զանազան աշխարհներ ման եկաց,
նապարհորդեցի և վաճառականութիւնովս շատ
փող աշխատեցի: Ճանապարհին, մեր նաւը ծովի
վրայ խորատկուեցաւ մի սաստիկ փոթորիկից երբ
հայրենիք էինք վերագառնում: Եւ կոպէկ-կոպէկ
աշխատած փողերն էլ ուրիշ շատ բաների հետ մի
բողբոսում ծովի տակը գնացին. իսկ ես մի կերպով
հաղիւ կարողացայ ափը դուրս գալ: —

Խօսակցութեան միջոցին Թէոփորոսը ոչինչ
չէր խօսում. լուռ ու մունջ նստած միայն լսում էր
Պետրոսի արկածալից ճանապարհորդութեան
պատմութիւնը: Նա յանկարծ, երբ մտաբերեց, որ
ինքը Պետրոսի փողերը դողացել է, զարհուրեցաւ,
դողի մէջ ընկաւ և լեզուն բերանումը կտրուեցաւ:
Լ՛յստեղ Պետրոսը, իրան գլխով անցկացած բանե-
րից մի քիչ պատմելուց յետոյ, ասաց Թէոփորոսին.
— Թէոփորոս, միտդ է, որ երբ այստեղից հեռա-
նում էի ես, քեզ մօտ մի փոքրիկ տակառ թողեցի
խնձորով լեք. հիմա ես այդ տակառի հետեւիցն եմ
եկել, առւր ինձ: —

Լ՛յս խօսքերը Թէոփորոսի վրայ մի շանթա-
հար և սարսափելի ազդեցութիւն արեցին: Նա
աշխատեց իւր խարդախութիւնը վարդուրել հե-
տեալ կեղծ ու պտտիւր խօսքերով.

— Ես այդ խնձորներին բոլորովին ձեռք չեմ տուել. որտեղ որ դու գրել ես, այնտեղ էլ մնում են. գնա - վերցրու և տար: —

Պետրոսը վերցրեց բանալիների արցակը, գնաց մառանը և տեսաւ, որ իւր փոքրիկ տակառն ուղիղ այնտեղ է դրած, որտեղ որ ինքն էր դրել: Եւ վերցրեց տակառը, գնաց Թէոդորոսի մօտ և ասաց նրան.

— Իմ կողմից խորին շնորհակալութիւն եմ յայտնում քեզ, Թէոդորոս, որպէս հաւատարիմ և սրտակից բարեկամիս, որովհետեւ դու այսքան ժամանակ խնձորներս մօտդ պահեցիր: —

Թէոդորոսն ասաց.

— Ոչե՛նչ, չ'արժէ, ի՛նչ մի մեծ բանէ: —

Պետրոսը փոքրիկ տակառը վերցրեց, դրեց սայլի մէջ և ուրախ - ուրախ տուն վերադարձաւ: Ի հարկէ, նա բոլորովին հաւաստի էր, որ եթէ ոչ մեծ հարստութեան, գոնէ տասը հազար մանէթի տէր է: Երբոր տուն բերեց, միամիտ կերպով բաց արեց աակառի խուփը, խնձորները միջից ջոկեց և տեսաւ որ ոսկիները չըկան, միայն ծառից նոր քաղած խնձորներ են: Եւս տեսնելով՝ արիւնը գլուխը տուաւ, բարկութեան կրակով բորբոքուեցաւ և գառն մտածմունքների մէջ ընկաւ, որ իւր արդար աշխատանքով վաստակած փողերը, ոսկիները

ը զուր տեղը կորան: Ամբողջ գիշերը քունը չը տարաւ: Հետեւեալ օրը, թէյը խմելուց յետոյ գնաց խանութը՝ Թէոդորոսի մօտ և ասաց նրան.

— Թէոդորոս բարեկամ, ինչի՞ ես փողերս դռացել: —

Իսկ Թէոդորոսն իրան անմեղ ձեացնելով՝ պատասխանեց.

— Եյդ ի՛նչ ես ասում, այ մարդ: Ես քու փողերը ոչ միայն չեմ վերցրել, այլ և մինչև անգամ տակառիդ երեսն էլ չեմ տեսել: —

Պետրոսը քաղաքար նրան պատասխանեց.

— Թէոդորոս, այդ լաւ բան չէ, որ դու անում ես: Երբէն տասը տարի է, որ ես քեզ ճանաչում եմ, իրար հետ աղ ու հաց ենք ուտում: Եւս տասը տարուայ ընթացքում ես ոչ մի անգամ քու պատուին չեմ զիպել, քեզ մի վատ խօսք չեմ ասել կամ մի որեւէ վէճ, կռիւ հետդ չեմ ունեցել: Մի՞թէ լաւ բանէ, որ մեր այս տասը տարուայ աղ ու հացը տափովը տաս: Լաւ կը լինի, որ փողերս սուս ու փուս կրկին ինձ վերադարձնես, ապա թէ ոչ, դու զիտես, ես քեզանից դանդաղ կըտամ, յետոյ ընեղանս: —

Եւս խօսքերի վրայ Թէոդորոսը մի քիչ վերջովեցաւ և ասաց.

— Համեցէ՛ք, զնա՞ դանդաղ արտ, զնա: Ես քու

փողերի երեսը ոչ մի ժամանակ չեմ տեսել: Ղա-
տարանումն էլ նոյնը կ'ասեմ թէ չեմ տեսել: Սրան
նայեցէք, սրան, մարդի ինչ պատուհասի մէջ կը-
ծգէ է: —

Սրանից յետոյ Պետրոսը, ծարը կտրած, գնաց
դատարան և զանգատ արեց Թէոփորոսի վրայ, թէ
ոս աշխարաց կերպով իւր փողերը զողացել է: Ղա-
տաւորը, որը Թէոփորոսի բարեկամն էր, ասաց
Պետրոսին.

— Սակայն դու այդքան փողն ե՞րբ ես տուել
նրան: —

Պետրոսն ասաց.

— Փողերս ես նրան այն ժամանակ տուեցի պա-
հելու, երբոր ծանապարհորդելու գնացի: Ահա եօթը
տարի է արդէն: Ըռաջուց փողերս ես մի փոքրիկ
տակաւի մէջ դրեցի և վերեւից խնձորներ լցրի, որ-
պէսզի փողերի մասին ոչինչ չ'իմացուի: Եօթը
տարի զանազան երկիրներ մանգալուց յետոյ՝ վե-
րադարձայ, և նա միայն փոքրիկ տակաւն ինձ
տուեց: Տակաւի մէջ եղած բոլոր փողերը վեր-
ջրուած են և տեղը ծառից նոր քաղած խնձոր-
ներ ածած . . . Համեցէք տեսէք: —

Ղատաւորն ասաց Պետրոսին.

— Իսկ ո՞վ է տեսել քեզ փողերդ տակաւի մէջ
դնելիս: —

Պետրոսը պարզ կերպով ասաց.

— Ինչ տեսմ ոչ ոք չ'է տեսել: Ըյս բանին միայն
Ըստուած է վկայ:

Ըյդ ժամանակ դատաւորը Պետրոսի վրայ
սաստիկ բարկանալով և բարձր ձայնով գոռալով՝
ասաց.

— Հապա էլ ինչպէսես համարձակուում, խաբե-
րաց, զուր տեղը Թէոփորոսի վրայ խօսել: Օրին-
ւոր, այս ըոպէիս սրա ոտները կ'սպիր և տար բան-
դը նստացրու: Ընիրաւ, դու անիրաւ: —

Պետրոսին կապեցին և տարան բանդը: Աս-
շառքը կուրացրեց անօրէն իշխանի աչքերը և ճըշ-
մարտութիւնը ոտքի առի տուեց: Ըյս անարգար
դատաւտանը տեսնելով՝ Պետրոսն արտասուակա-
լեց, լաց եղաւ և ասաց Թէոփորոսին, սր այդ ժա-
մանակ իւր մօտ կանգնած էր.

— Թէոփորոս, վերջը քեզ Ըստուած այս բանի
համար կը պատժէ, որովհետեւ դու ինձ խաբեցիր
և իմ տուէր գլխիս քանդեցիր: —

Ըյս բանի վրայ բաւականին մարդիկ էին հա-
ւաքուել այնտեղ: Ըմենքին լաւ յայտնի էր, որ
Պետրոսը հաւատարիմ և ճշմարիտ մարդէ, ոչ ոքի
վրայ զուր տեղը չ'ի խօսիլ: Հաւաքուած ամբօրը
շարունակ գոռում էր Թէոփորոսի վրայ.

— Պետրոսի փողերը տուր, անօրէն: —

Սակայն նենգաւոր Թէոդորոսը շարունակ ա-
տում էր։

— Նրա փողերն ես չեմ վերցրել, եղբայրներ,
ահա մինչև անգամ պատրաստ եմ երդում ուսե-
լու։

Ամբոխը կատաղեց, սկսեց աւելի բարձր ձայ-
նով գոռոզուալ։ Մարդիկ պահանջում էին դատա-
ւորից, որ դրանց գործն անաշտութեամբ քննուի
և փաստերով ապացուցուի թէ ո՞վ է խաբեբան,
գողը և ճշմարիտը։

Հէնց այդ միջոցին այդ քաղաքի թագաւորը
դատարանի առաջով անց էր կենում։ Թագաւորը
տեսաւ, որ այդպէս մարդիկ հաւաքուած գոռում—
գոչում են անում մի ինչ որ բանի պատճառով։
Թագաւորն այս բանով հետաքրքրուեցաւ. կանչեց
իւր մօտ զլիաւոր նախարարին, որ հետեւից գալիս
էր և ասաց նրան.

— Պատճառն ի՞նչ է, որ մարդիկ հաւաքուել են
և այդպէս գոռում—գոչում են անում. հապա մի
տեղեկացիր, տես ի՞նչ է։

Գլխաւոր նախարարը, թագաւորի այս խօս-
քերից յետոյ, մօտեցաւ կատաղած ամբոխին և մի
քանի նշանաւոր մարդեանց մի կողմը քաշելով՝ հար-
ցրեց.

— Ի՞նչի՞ համար է ժողովուրդն այդպէս համա-

խմբուել, ի՞նչ է պատահել։

Նրանք ասացին, որ դատաւորն երկու վաճա-
ռականների գործիւ է քննել, բայց շատ անարդա-
ւութեամբ. ուստի ժողովուրդը դատաւորից պա-
հանջում է, որ այդ գործերը նորից քննուեն։

Թագաւորը ցանկացաւ իմանալ, թէ ի՞նչ է
նրանց բռնած գործերը։ Պատաւորին իւր մօտ
կանչեց և հարց օւ փորձ արեց։ Պատաւորը մօ-
տըրամանօրէն պատմեց թագաւորին երկու վաճա-
ռականների մէջ պատահած գործերի էութիւնը։

Թագաւորը հարցրեց.
— Հապա ի՞նչպէս վճռեցիր դու դրանց գործե-
րը. վերջն ի՞նչպէս եղաւ։

Պատաւորը պատասխանեց.
— Քննութեան հետեանքն այն եղաւ, որ Պե-
տրոսին բանդը նստացրի, որովհետեւ նա զոպարտում
էր Թէոդորոսին, թէ սա իւր փողերը գողացել է։

Թագաւորն ասաց դատաւորին.
— Սաղն առաւօտեան շուտով կը գատ արքայա-
կան պալատը. և վաճառականներին հետք կը բերես,
որովհետեւ հիմա երկար խօսելու ժամանակ չ'ու-
նեմ։

Մարդիկ լսեցին, որ Պետրոսի և Թէոդորոսի
գործերը թագաւորն ինքը պէտքէ նորից քննու-
թեան ենթարկէ։ Նրանք թագաւորի արած կար-

գաղթութեան վրայ մի քիչ բաւականութիւն ստանալով՝ ցրուեցան: Ամեն մարդ գնաց իւր տունը: Թագաւորն երեկոյեան ժամանակ զխաւոր նախարարին իւր մօտ կանչեց և ասաց.

— Այսօր ժամանակն ինձ համար շատ տխուր անցաւ. առաւօտը գնանք քաղաք մի քիչ ման գալու, մի թէթեւ զբօսանք անելու, և տեսնենք թէ Ժողովուրդն իմ մասին ի՞նչ կարծիք ունի, ի՞նչ է խօսում: —

Դատաւորը Թագաւորի հրամանի համեմատ միւս օրն երկու վաճառականներին բերեց արքայական պալատը:

Առաւօտը Թագաւորն ու զխաւոր նախարարը շուտով վերկացան, հագնուեցին և թէյ խմելուց յետոյ երկու վաճառականներին հետներն առած գնացին քաղաքն զբօսնելու:

Արանք երկար ժամանակ քաղաքում ման եկան, բայց աչքի ընկնող մի բան չբռնեցան: Ժողովուրդը Թագաւորի մասին ոչինչ չէր խօսում: Ամեն մարդ կամ իւր մօտին էր մտածում, խօսում, կամ առօրեայ գործերի մասին: Մի քանիսները փողե մասին էին խօսում, միւսները - ապրանքի, առևտուրի և սրանց նման ուրիշ բաների մասին: Արանք մօտեցան մի բակի, տեսան որ երեխաները բախում հաւաքուած խաղում են: Թագաւորը զը-

խաւոր նախարարին ասաց.

— Արի տեսնենք երեխաներն ի՞նչ բանի են խաղում կամ ի՞նչպէս են խաղում: Արդէն տեսանք, որ հասակաւ որ մարդիկ իմ մօտին ոչինչ չէին խօսում: Ասցենք - տեսնենք փոքր երեխաներն ի՞նչ կ'ասեն, հետքը քրտախն է իմանալ: —

Արանք մօտ գնացին բակին, ցանկի մօտ կանգնեցին և սկսեցին զէպի երեխաները մօտի տալ: Երեխաներից մէկն առաջ դուրս եկաւ և ասաց միւսներին.

Տղերք, ինչե՞ խաղանք: —

Երեխաներից մէկն ասաց.

Տղերք, եկէք դատաստանի խաղանք: —

— Ի՞նչ տեսակ խաղ է դատաստանի խաղը: —

Չայն առեցին միւսները:

— Ահա ես քեզ ասեմ թէ ի՞նչ տեսակ խաղ է: Եկէք մի մարդի կամ մի երեխայի արած գործերը քննենք: Աւելի լաւ է մի մարդի գործերը քննենք, որովհետեւ տէր հայրն ինձ պատմեց թէ դատաստանում մի մարդի գործեր ինչ անարդարութիւնով են քննուել: Տէր հայրն ինձ ասաց թէ ինչպէս այսօր երկու վաճառականի գործեր դատարանում քննուուել են: Մի վաճառականի անունը Պետրոս էր, իսկ միւսինը՝ Թէոդորոս: Եկէք մենք էլ այս տեսակ մի դատաստան սարքենք ու խաղանք: Հա՛, հա՛, լաւ

խաղ է, աղերք, եկէք խաղանք, ասացին մի քանիսն: —

Պէ որ այգւոյն է, եւ դատաւորը կը լինեմ, Սարասկան, որ Պետրոսը կը լինես, իսկ դու, Տարասկան, Թէոփորոսն եղիւր: —

Բոլոր երեսները միաբերան բացաղանցեցին: — Տղերք, զրուստ որ լաւ խաղէ, եկէք խաղանք:

Սասիլը նստեց փայտակալի (ոռօռ) վրայ, որի վրայ փայտ էին կոտորում, իսկ Սիրակոսը և Տարասկան, որպէս զանգատաւորներ, եկան նրա մօտ և մինչև դեռինը զլուխ առեցին խոնարհաբար: Սասիլն, որ դատաւորն էր սկսեց հարց ու փորձ անել նրանց:

— Ո՞վ էք, ի՞նչ էք կամենում, ի՞նչ զանգատ ունէք: —

Սիրակոսը խոնարհաբար ասաց.

— Իս վաճառական Պետրոսն եմ: Եղա՛, ես այս վաճառականին, որի անունը Թէոփորոս է, տասը հաղար մանէթ փող եմ տուել պահելու. իսկ սա փողերս զողացել է: Եղա ջան, զիւրիդ արեւիդ մեռնեմ, մի արդար դատաստան արա մեր մէջ: —

Սասիլն ասաց Տարասկային.

— Ղողացել ես դու այս մարդի փողերը: —

Տարասկան ասաց.

— Եղա՛, սուտ է ասում, այդ զրպարաութիւն է

ու խաբէրացութիւն, ուրիշ ոչինչ: Պա ինձ պահ էր փողերը միայն խնայող լեքը մի փոքրիկ տակաւ:

Ի՞նչ է, միթէ վատութիւն եմ արել զրան, որ եօթը տարի իւր ապրանքը տանս ձրի պահել եմ: Պնացի է եօթը տարի ճանապարհորդութիւն արել և վերադարձել իւր խնայող լեքը տակաւն ինձանից այնպէս ստացել, ինչպէս որ ինձ պահ էր տուել: —

Սասիլն ասաց.

— Տարասկան, քեզ ասում եմ, որ առանց շատ խօսելու դնաս Սիրակոսի փողերը բերես: —

Տարասկան դնաց մի հին դրլ (600) բերեց խնայող լեքը, որպէս թէ փոքրիկ տակաւն է, զրեց Սասիլի առաջ և ասաց.

— Եղա՛, այս է զրա ինձ պահ տուած ապրանքը: —

Սասիլն ասաց.

— Ղնացէք շուտով մի խնայող ծախող վաճառական կանչեցէք այստեղ: —

Երասները մէկ մանուկ բերեցին — կանգնեցրին Սասիլի առաջ և յայտնեցին թէ արդէն վաճառականին բերել են: —

Սասիլն ասաց նորիկ տղային.

— Հապա մի լաւ մտիկ տուր այդ խնայողներին և ասա ինձ քանի տարի է, որ ծախից քողել են: —

Եղա՛, այս խնայողները նոր ժամանակներս են

ճասից քաղել, քաղելուն շատ լինի երեք օր .

Վասիլին ասաց Տարասիային .

— Հապա գու ի՞նչպէս ես համարձակուումս անպիտան, ասել թէ արդէն եօթը տարի է, որ այս խնձորները իմ տանս են : Զէ որ եօթը տարուանից յետոյ նրանք բոլորովին փթած կը լինէին : Մի թէ այս հասարակ բանը քեզ համար հասկանալի չէ : Օխնուսներ, թէոգորոսին կապեցէք և այս բողեկս տարէք կախ տուէք : —

Լսյա խօսքերի վրայ բոլոր երեխաները յարձակուեցան թէոգորոսի վրայ, սկսեցին չարչարել նրան և տանջել, իբր թէ ամենքի ցանկութիւնն է, որ նա կախազան բարձրանայ : —

Թագաւորն ասաց իւր զինաւոր նախարարին .

— Լքելիսաներն արդարութեամբ և ճշմարտութեամբ դատաւտան արեցին : —

Միանգամայն օրինակելի դատաւտան կարող է լինել ամենքի համար : Հանցաւորի համար լաւ վճիռ կայացրին : Լսյա կարծում եմ, որ ծեր մարդիկ իւրեանց մէջ այսպիսի վճիռ չէին կարող կայացնել : Սրանց տան անուներ զրիր ծոցատեարումը, նոյնպէս թէ ում տունն է, և միադ լինի, որ էգուց անպատճառ Վասիլին բերես մօտս արքայական պալատը : —

Պալատը նախարարը հեռեկալ օրը թագա-

ւորի ձին հեծաւ և գնաց Վասիլի ծնողների տուն : Վասիլի մայրը, որ մի բարի և համեստ կին էր, չէնց որ տեսաւ, որ մի շքեղարար հաջնուած մարդ, թագաւորի ձին հեծած, պինդ քշելով՝ ներս մտաւ իւրեանց բակը, շատ վախեցաւ և չէր իմանում թէ այս ի՞նչ բան է : Պալատը նախարարը հացրեց սրանից .

— Պալատ Վասիլ անունով օրդի ունես : —

Մայրը պատասխանեց .

— Լսյա, Պարոն ունեմ : —

Պալատը նախարարն ասաց .

— Մեր թագաւորը նրան իւր պալատն է պահանջում այսօր : Թէ տանն է, ասա թող դոց դընանք : Պալատ բոլորովին մի՛ վախենար, մայրիկ, թագաւորը նրան բացի լաւ բան անելուց ոչ մի վատ բան չէ անիլ : —

Մայրն այս խօսքերի վրայ մի քիչ հանդարտուեցաւ և ասաց .

— Լաւ, եթէ այդպէս է, դոնէ ժամանակ տուէք, որ ես նրան լողացնեմ մաքրեմ և նոր շորեր հագցնեմ, որովհետեւ մի շատ չար անկարգ, իրան կեղտոտ ու փնթի պաշոյ երեխայ է : —

Պալատը նախարարն ասաց .

— Լաւ, թող այդպէս լինի, ինչոր տեսնեմ ես : —

Մայրը որդուն լողացնելուց և մաքրելուց յե-

տոյ նախարարի հետ ուղարկեց թագաւոր մօտ։ Այսօր չհագած էր կարմիր շորեր և նոր մաշկէնէր։ Երբոր եկան թագաւորի բակը՝ ձիուց վայր եկան։ Նախարարը Աստիլի ձեռքից բռնեց և տարաւ թագաւորի սենեակները։ Այսօր էր երեսի դռներ բոլորովն թուել էր։ Նա չը գիտէր թէ իրանից ի՞նչ են ուղում, իրան ի՞նչ պէտքէ անեն և ո՞ւր են տանելու։ Բնորոշակ սենեակները, սովորական մարմարեայ պատերը, սեղանները ոսկէզօծ թանկերը, յատակի վրայ սփռած ձիւ և թանկագին գորգերը և բազմաթիւ պերճաւոր զարդարանքները Աստիլի վերայ մի զարմանալի ապաւորութիւն էին թողնում։ Այս բոլորը Աստիլի համար համարեա թէ չըտեսնուած բաներ էին։ Նա վախենում էր ման գալ գորգերի վրայ, որովհետեւ, մտածում էր, մի գոցէ կեղատուեն։

Թագաւորն եկաւ Աստիլի մօտ և ասաց նրան։
— () , փոքրիկ վասիլ, դու եկե՛լ ես։ Ս'ի վախնար, որդե՜կս, ես քեզ մի այնպիսի պատիժ չը պէտքէ տամ, մի այնպիսի բան չը պէտքէ անեմ, որ դու վախենում ես։ Դու քու շնորքով ինձ վրայ լաւ ապաւորութիւն թողեցիր։ Այս երէկ առտայ, թէ դու բախում ինչպէս էիր խաղում երեսաների հետ և ինչպէս էիր քննում, ստուգում երկու վաճառականների, Պետրոսի և Թէոդորոսի գործերը։ Բու

կայացրած վճիռն ինձ շատ դուր եկաւ։ Այս քեզ ինձ մօտ եմ բերել տուել, որ այստեղ էլ մի այնպիսի դատաստան անես, ինչպէս որ երէկ երեսաների հետ խաղալիս արեցիր։

Թագաւորը աեղեց վեր կացաւ, Աստիլին իւր աեղը նստացրեց և պատուիրեց, որ կանչեն Պետրոսին ու Թէոդորոսին, սրանց հետ նաեւ գատաւորին և մի քանի խնձոր ծախող վաճառականներ։ Երբոր բոլորն էլ հաւաքուեցան Աստիլի ասաց Պետրոսին.

— Դու Թէոդորոսին փող Լ՞ս տուել պահէ՞ր։
Պետրոսն ասաց.

— Տուել եմ, այո՛։

Այս խօսքերի վրայ Թէոդորոսն առաջ եկաւ և ասաց.

— Նա ինձ ոչ մի ժամանակ փող չ'է տուել, սուա է ասում։

— Հապա նա քեզ ի՞նչ է տուել։

— Տարցրեց Աստիլը.

— Նա ինձ միայն խնձոր է տուել, որ իմ տանը պահեմ։

Աստիլը հրամայեց Պետրոսին, որ խնձորով լիքը փոքրիկ տակառը ցոյց տայ իրան։ Պետրոսն իսկոյն տակառը բերեց։ Աստիլն երբոր խնձորները տեսաւ, ասաց Թէոդորոսին.

— Եյս խնձորներն է՞ քեզ տուել Պետրոսը, որ տանդ պահես: —

Թէոդորոսն ասաց.

— Եյս, հէնց այս խնձորները: —

Եյս միջոցին Սասիլն ասաց խնձոր ծախող վաճառականներին.

— Պարոն վաճառականներ, նայեցէք այս խնձորներին փոյց և ասացէք, արդեօք, երկար ժամանակ է, որ ծառից այս խնձորները քաղել են: —

Վաճառականներն ասացին:

— Ա՛յ, այս խնձորները նոր խնձորներ են: Երեք օր հաղիւ լինի, որ ծառից քաղել են և այս փոքրիկ տակաւի մէջ գրել: —

Արանից յետոյ Վասիլը հարցրեց Թէոդորոսից.

— Իսկ ճրքան ժամանակ կը լինի, Թէոդորոս, որ Պետրոսն այս խնձորները քեզ պահէ տուել: —

Եհա այստեղ Թէոդորոսը նոր գլխի բնկաւ, որ իրան բռնեցին: Եմեն բան ճիշտ խօսառովմուտեցաւ: Ծանկառք Թաղաւորի ոտներն բնկաւ: Երատառաւից աչքերով ներողութիւն էր խնդրում և բարձր ձայնով լաց լինում: Նա ասաց Թաղաւորին.

— Ես տասը հաղար մանէթը կը ասամ Պետրոսին, միայն թէ ինձ, զժբաղդիս, մի ողորմութիւն արէք, որ ազատուեմ: —

Թաղաւորն ասաց.

— Քեզ երբէք չէ կարելի ներել, ողորմութիւն անել, որովհետեւ քեզ ներելով ուրիշներն էլ կ'սկսեն պատուաւոր մարդկանց խաբել, պատուհասի մէջ ձգել: Օրինուորներ, կապեցէք սրան, անարգար և կաշառակեր դատաւորին էլ հեռք. իսկ զրանց բոլոր հարստութիւնը տուեցէք Պետրոսին: —

Թէոդորոսը Թաղաւորի առաջ նորից սկսեց բարձր ձայնով հեկեկալ, ազաչել-պաղապել և մաղերը սոսկ տալ. սակայն այս բոլորն աննպատակ եղան հաստատամիտ Թաղաւորի անողոք վճիռը խախտելու:

Թէոդորոսին տարան կախ տուեցին:

Արանից յետոյ Թաղաւորը Սասիլին պատուով և ընծաներով ուղարկեց իւրեանց տունը, և առանձնապէս մօրը մեծապէս վարձաբեց: Նրանք այնուհետեւ սկսցին աւելի լաւ ապրել:

1) Երկրագունդը բաժանուում է հինգ գլխաւոր, անհաւասար և անջատուած կտորների, որոնք կոչուում են աշխարհի մասեր: Ամերիկան երկրագնդի աշխարհի հինգ մասերից մին է: Մեծութեան կողմից սա երկրորդն է, տարածութիւնն է 747700 քառ. մղոն: Ազգաբնակչութեան թ. 90 միլիոն: Կոչուում է նաև նոր աշխարհ, որովհետեւ երկար ժամանակ երոպական ազգերին անյայտ էր. զանուցաւ 1492 թ. գտաւ Խրիս. Կոլումբոսը:

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Գրքիս թարգմանչի հրատարակած թարգմանական
և ինքնուրոյն գրուածները. —

- 1) Զրադաշտ. Ռուսերէնից 15 կոպ.
 - 2) Կոնֆուկիոս. Փրանսերէնից (Սպաղոուած) 2 կոպ.
 - 3) Սարափեկի վրէժինդրութիւն կամ Սաաա-
նաների կամուրջը. Ռուսերէնից 20 կոպ.
 - 4) Հարեանցի հայեացք հայոց հին գրականու-
թեան վրայ 5 կոպ.
 - 5) Երկու վաճառականներ. Ռուսերէնից 5 շահի
-

Գափրէժի Երամեան գարոցի տշակերտական
նորակազմ գրադարանի օգտին:

Եւստով տպագրութեան կը յանձնեմ առա-
ջին գարուայ պատմադիր Ղ. Երուբեա Լզիսաջու
պատմութեան մէկ մասը կազմող « Խաչի զիւտի
պատմութիւնը » թարգ. Ռուսերէն լեզուով « Пе-
торія первого открытія Святого Креста въ Іеру-
салимѣ, приписываемая ассирійскому историкъ,
Табудонъ Едуссейскому

Գինն է 5 շահի

1083

0005205

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0005205

